

ZAVOD ZA KULTURU ■
VOJVOĐANSKIH HRVATA

Broj: 1 - 7/2022

Datum: 14. veljače 2022. godine

Izvešće o poslovanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u 2021. godini

I. Uvodne napomene

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata (u daljnjem tekst: Zavod), sukladno odluci usvojenoj koncem trećeg mjeseca 2008. godine, od strane Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji, utemeljen je radi očuvanja, unaprjeđenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini u svoj svojoj složenosti i pluralnosti. Temeljna programska misija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata određena osnivačkim aktom podrazumijeva: rad na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, umjetnosti i znanosti vojvođanskih Hrvata, zatim rad u području bibliografije i arhivistike, menadžmentu i edukaciji u kulturi i, na kraju, u poticanju, organiziranju i priređivanju kulturne produkcije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. Programom predviđene aktivnosti tijekom 2021. godine, bile su u funkciji ostvarivanja tako definirane misije Zavoda, a sukladno već započetim aktivnostima Zavoda u prvih deset godina djelovanja, zatim stanju i prilikama na kulturnoj sceni hrvatske zajednice u Vojvodini te raspoloživim resursima – od kadrovske do financijske, no najviše na temelju Programa rada ZKVH-a za 2021.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao prva profesionalna institucija s gore naznačenom misijom, od svoga osnutka kulturi vojvođanskih Hrvata pristupa kao jedinstvenom, cjelovitom i relativno samostalnom fenomenu, istina još uvijek nedovoljno razvijenom (npr. i dalje ne postoji profesionalno kazalište). Takav pristup podrazumijeva kako odnos prema njezinoj bogatoj kulturnoj i uopće povijesnoj baštini, tako i onaj dio koji postoji, koji se producira i pulsira, u obliku kulturnih manifestacija i drugih aktivnosti u okviru hrvatskih institucija i organizacija u području kulture, u sadašnjosti.

Zavod je u svom radu i tijekom 2021. godine inzistirao na takvim profesionalnim aktivnostima i kvalitetnim sadržajima putem kojih se na suvremen i kompetentan način nastojalo kako promovirati, poticati, čuvati, razvijati, usustavljivati i organizirati kulturno nasljeđe vojvođanskih Hrvata, tako i obavljati produkciju novih kulturnih događaja, raditi na znanstvenim istraživanjima i predstavljati suvremeno umjetničko stvaralaštvo. Dakle, nastavilo se, u kontekstu naše misije i domeni vlastitih mogućnosti, prostor autoreprezentativnih praksi u kulturnom životu Hrvata u Vojvodini unaprjeđivati, a prostor autorecepcije vlastitoga nasljeđa uvelike osnažiti.

Realizacija planiranih programa i kulturnih priredbi u 2021. godini bila je uvjetovana protupandemijskim mjerama glede koronavirusa COVID 19 i odvijala se u otežanim okolnostima. Ozbiljnije javno-manifestativne aktivnosti pretrpjele su najviše izmjena te nisu ostvarene na planirani način. Naglasak je stavljen na znanstveno-istraživačke aktivnosti i aktivnosti vezane uz arhivsko-bibliografski program. Za razliku od prethodnih godina, 2021. je organiziran jedan (1) znanstveni skup u Vojvodini, kako uživo tako u virtualnom okruženju, ali je Zavod aktivno sudjelovao u radu više znanstvenih i stručnih skupova u Hrvatskoj. Nastavljen je sustavni rad na bibliografskoj obradi knjiške građe i periodike, (su)objavljeno je **pet** publikacija (3 monografske publikacije i dva sveska periodičnih publikacija), nastavljeno je kodificiranje postojeće i ustrojavanje nove arhivske građe iz suvremenosti, priređeno je nekoliko kulturnih događaja radi afirmacije i promocije suvremenog kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u

manifestativnom smislu, a realizirano je više aktivnosti vezanih uz Godinu velikana. Od posebnog su značaja projekti pod nazivima *Digitalizirana baština* i *Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Vojvodini*, u okviru koje je nastavljen rad na topoteci – Kulturna baština Hrvata u Srbiji, na internetskom portalu ZKVH-a.

II. Programski okvir aktivnosti – sadržaji rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata tijekom 2021. godine

1. Znanstveno-istraživački program

Aktivnosti u ovom programskom području bile su stalno prisutne u nekoliko različitih aspekata: istraživanje, prikupljanje građe, objava radova i publikacija. Istraživanja su se odvijala spram nekoliko segmenata društvenog života od značaja za povijest, sadašnjost i budućnost vojvođanskih Hrvata kao manjinske zajednice. Riječ je o istraživačkom radu u sljedećim društvenim i humanističkim znanostima: povijesti, etnologiji, kulturologiji, sociologiji, jezikoslovlju i likovnoj umjetnosti. Realizacija programa u ovome području odvijala se u nekoliko segmenata – od istraživanja do publiciranja. Tijekom 2021. godine neki su istraživački projekti privedeni kraju te su u vidu radovi i objavljeni, u Godišnjaku za znanstvena istraživanja ili u zbornicima radova. Rezultati etnološkog istraživanja Hrvata u Banatu u vidu radova ušli su u monografiju čije je tehničko uređivanje završeno u prosincu, a tisak se očekuje sljedeće godine.

U okviru Zavoda za kulturu tijekom godine kontinuirano traju istraživanja koja provode ravnatelj Tomislav Žigmanov, stručna suradnica za kulturne projekte i programe Katarina Čeliković i suradnik Vladimir Nimčević, a koja se potom prezentiraju.

1. 1. Znanstvena istraživanja

Nastavljeno je stručno istraživanje u okviru projekta „Izrada Kataloga nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Vojvodini/Srbiji“ (NKBH/S) pod okriljem Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Zavodova neformalnog Centra za popis nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Vojvodini/Srbiji, a plod je terenskoga istraživanja i stvaranja baze podataka, s ciljem njezine trajne zaštite, upisa u Registar kulturnih dobara Republike Srbije te eventualni upis na UNESCO-ovu listu čijoj je konvenciji o nematerijalnoj kulturnoj baštini Republika Srbija pristupila 2010. godine. Nastavljen je rad na topoteci „Baština Hrvata u Srbiji“ koje je povezano s istraživanjem nematerijalne kulturne baštine te će digitalizacija građe i izgradnja digitalne zbirke biti i već sada jest potpora izradi kataloga nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Vojvodini (Srbiji) za buduća istraživanja i publiciranje stečenih znanja.

Zavod je nastavio stručno istraživanje i prikupljanje arhivske građe vezane uz hrvatske zavičajne velikane te procese i događaje iz povijesti u brojnim arhivima u Srbiji koje provodi vanjski stručni suradnik, master povjesničar Vladimir Nimčević (Povijesni arhiv Subotica, Istorijски arhivu SANU, Arhiv Matice srpske Novi Sad i dr.). Važno je napomenuti kako su dovršena važna istraživanja koja su objavljena ili će biti u kapitalnim publikacijama, kao što su to učinili: Vladimir Nimčević, Darko Gavrilović, Ivan Armanda, Miro Marcikić, Filip Galović, Ladislav Heka, Mario Bara, Dražen Živić, Sandra Cvikić, Tomislav Žigmanov, Katarina Čeliković, studenti i naši vanjski suradnici. Rukopis studije je zgotovljen „Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini: aktualni trendovi, izazovi i perspektive“, koji će u sunakladi s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“ biti objavljena u prvoj polovici 2022. godine.

1. 2. Znanstveni kolokviji

Zavod je tijekom 2021. godine, zbog protupandemijskih mjera i nemogućnosti planiranja i okupljanja publike u zatvorenom prostoru, organizirao jedan znanstveni kolokvij.

LXVIII. kolokvij: „Josip Jelačić Bužimski hrvatski ban“, uvodničar: Dominik Deman, master povjesničar (12. ožujka, Petrovaradin).

1. 3. Su/Organizacija znanstvenih skupova

1. 3. 1. Suorganizacija i sudjelovanje u Međunarodnom znanstveno- stručnom skupu na Danima hrvatske knjige i riječi – danima Balinta Vujkova (Subotica, 8. listopada)

U Gradskoj knjižnici Subotica održan je Znanstveno-stručni skup na kojem su teme bile posvećene književno-jezičnoj te kulturno-povijesnoj baštini i suvremenim kulturnim praksama i diskursima. Na skupu je sudjelovao 21 izlagač (19 je predstavilo radove) iz Srbije (Subotica), Hrvatske (Zagreb, Osijek, Dubrovnik, Vinkovci, Đakovo, Slavonski Brod), Mađarske (Segedin, Pečuh) i Austrije (Pinkovac). Skup je održan dvojako, uz uživo sudjelovanje i virtualno predstavljanje putem ZOOM platforme kojom je koordinirala Gradska knjižnica Subotica. Plenarna izlaganja održali su Tomislav Žigmanov (ZKVH) i Emina Berbić Kolar (Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku). Radovi će biti objavljeni u zborniku. Predsjednica Organizacijskog odbora ove manifestacije bila je Katarina Čeliković, koja je imala svoje izlaganje.

1. 3. 2. Sudjelovanje u radu znanstveno-stručnih i sličnih skupova

– Povodom Odluke Skupštine Grada Subotice o pristupanju promjeni Statuta grada Subotice kojom je pokrenuta procedura uvođenja „bunjevačkog jezika“ u službenu uporabu, Zavod je okupio znanstvenike i predstavio stav hrvatskih jezikoslovaca na temu bunjevačkog govora te podnio i službeno svoj stav u vidu više tekstova i Zajedničke izjave hrvatskih udruga iz Subotice. **(ožujak)**

– Katarina Čeliković, djelatnica Zavoda, sudjelovala je na online međunarodnoj konferenciji, 6. danima ICARUS-a u Hrvatskoj, pod nazivom „Archive – borders, identities, reflections“ s predavanjem na temu „Topoteka 'Baština Hrvata u Srbiji – markeri etnokulturnog identiteta“ **(25. ožujka)**

– Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov sudjelovao je na manifestaciji „Hrvatska književna Panonija III“, posvećenoj obilježavanju 500. obljetnice objave prvog hrvatskog književnog klasika – epa *Judita* autora Marka Marulića, a koju su online i uživo organizirali Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i Croatica nonproft Kft. iz Budimpešte, u suradnji sa ZKVH-om, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha i HOŠIG-om iz Budimpešte. **(25. ožujka)**

– Predstavnici Zavoda, ravnatelj Tomislav Žigmanov te Katarina Čeliković, stručna suradnica za kulturne projekte i programe sudjelovali su na Okruglom stolu pod nazivom „Jezik i identitet“ u organizaciji Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti/Faculty of Education Osijek. Ovaj Okrugli stol organiziran je u okviru izbornoga kolegija „Jezik i identitet u odgoju i obrazovanju“ sveučilišnoga poslijediplomskoga doktorskog studija „Obrazovne znanosti i perspektive obrazovanja“, a u okviru projekta Lingvistička istraživanja hrvatskih narodnih govora u Vojvodini s naglaskom na mjesta u kojima se govori slavonskim dijalektom. Voditeljica studija i projekta je izv. prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar, prodekanica za nastavu. **(24. travnja)**

– Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i ZKVH-a iz Subotice priredili su 5. Dane Antuna Gustava Matoša s programom u više mjesta: Tovarniku, Vinkovcima, Zagrebu, Plavni i Beogradu. U programu u Tovarniku i u Gradskoj knjižnici Vinkovci (10. lipnja) te u Plavni sudjelovala je Katarina Čeliković. Prvi put priređen je i program pod nazivom „Beogradski Matoševi dani“ u suorganizaciji i u prostorijama Fondacije „Antun Gustav Matoš“ (12. lipanj) u kojem je sudjelovao ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. U župnoj crkvi sv. Jakova u Plavni, mjestu rođenja Matoševa oca, u kojemu mjesna hrvatska udruga nosi ime Matoš (13. lipnja) je služena sveta misa za pokojnog pjesnika. Isti dan je u Zagrebu izaslanstvo DHK-a položilo vijenac na Matošev grob na Mirogoju. **(10. – 13. lipnja)**

– Katarina Čeliković, djelatnica Zavoda, sudjelovala je na Međunarodnoj konferenciji „Iseljništvo i domovina“ u Mariji Bistrici, koja je priređena kao nastavak 4. Iseljničkog kongresa. Putem ZOOM platforme predstavila je temu „Topoteka 'Baština Hrvata u Srbiji – markeri etnokulturnog identiteta““. (11. lipnja)

– Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov nastupio je na 12. Danima pjesnika Luke Botića, u Kaštel Lukšiću gdje je govorio o povijesti i kulturi Hrvata u Srbiji. (19. – 20. kolovoza)

– Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov sudjelovao je na 14. međunarodnom znanstvenom skupu „Srpsko-hrvatski odnosi, pitanja nacionalnih manjina, politički mitovi, dominantni narativi i kultura sećanja“, održanom u Golubiću kod Obrovca u Hrvatskoj. (23. – 26. kolovoza)

– U osječkom Kulturnom centru održan je simpozij „Hrvati u Vojvodini 30 godina poslije – suradnjom do očuvanja identiteta“, koji su organizirali Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata te ZKVH, a sudjelovao je ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. (4. rujna)

– Katarina Čeliković, djelatnica Zavoda, sudjelovala je online na 4. okruglom stolu u Osijeku na temu „Zavičajni fondovi i zbirke u knjižnicama panonskog prostora: riznice zavičajne prošlosti“ s radom „Zavičajna knjižnica *Biblioteca Croatica* kao temelj za znanstveno tematiziranje kulturne povijesti Hrvata u Vojvodini (Srbiji)“. Okrugli stol organiziralo je Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema. (16. rujna)

– Književnici Tomislav Žigmanov i Lajčo Perušić te povjesničar Vladimir Nimčević sudjelovali su na trećem po redu Svjetskom festivalu hrvatske književnosti održanom u Društvu hrvatskih književnika (DHK) u Zagrebu, manifestaciji koja se bavi položajem hrvatskih književnika u izvandomovinstvu i njihovim vezama s matičnom književnosti. (15. – 17. studenoga)

– Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov sudjelovao je u programu u Gradskom muzeju u Vinkovcima kojim je Slavonsko-baranjsko-srijemski Ogranak Društva hrvatskih književnika (DHK) obilježio svoju 40. obljetnicu osnutka i 35. obljetnicu (pre)imenovanja ogrankom (22. studenoga)

– Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov imao je izlaganje na temu „Hrvatsko proljeće i Hrvati u Bačkoj“ u okviru znanstveno-kulturne manifestacije „Hrvatsko proljeće i hrvatska država“ koju je u Zagrebu organizirao Fakultet hrvatskih studija. (22. – 23. studenoga)

– Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov sudjelovao je u znanstvenom kolokviju na temu „Pola stoljeća od Hrvatskog proljeća“ na Hrvatskom katoličkom sveučilištu (HKS) u Zagrebu. Organizatori su HKS i Institut za povijest. Predavanje Žigmanova, naslovljeno „Hrvatsko proljeće i Katolička Crkva u Bačkoj“, objedinilo je i laičke i crkvene elemente Hrvatskog proljeća među Hrvatima u Bačkoj. (2. prosinca)

Svi su ovi skupovi održani uz poštivanje propisanih mjera zaštite od korona virusa Covid-19.

1. 4. (Su)Nakladnička djelatnost Zavoda u području znanosti

Dvanaesti broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata* na 416 stranica donosi 12 znanstvenih i stručnih radnji, sve prvoobjave. Sadržaj *Godišnjaka* podijeljen je u sedam tematskih cjelina, u kojima autori radova donose nove i aktualne prinose iz društvenih i humanističkih znanosti, značajnih za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

U prvoj cjelini pod nazivom *Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji* nalazi se šest radnji: Mario Bara autor je rada „Naselje Šokac – prilog najranijim spomenima šokačkog etnonima“, Vladimir Nimčević „Predci plemenite obitelji Vojnić od Bajše i njihovo doba – u svjetlu dostupnih izvora“, Ladislav Heka „Trianonski mirovni ugovor i razgraničenje u Bačkoj (Nastanak i dokinuće 'Nove Subotice')“, a Ivan Armanda potpisuje životopise dviju redovnica: „Život s. Amate Skenderović (1910. – 1964.) i njezino mjesto u povijesti Družbe sestara Naše

Gospe“ i „S. Mala Tereza Vidaković (1911. – 1966.) – prva dominikanka s bačkih ravnica“. Još jedan naš suzavičajnik svjetskoga glasa bio je temom Jadranke Kraljević iz Zagreba naslovljena „Veliki sin Vojvodine: akademik Gaja Alaga, poznati svjetski teorijski fizičar“.

U drugoj cjelini „Pravo i politologija“ Darko Gavrilović iz Novog Sada ima rad „Mirotvorni odgoj i opstojnost Hrvata u Srbiji“.

„Sociologija, demografija“ naslov je treće cjeline u kojoj Dražen Živić iz Zagreba donosi rad „Aktualne demografske odrednice i indikatori demoreproduktivne održivosti Hrvata u Vojvodini“.

U četvrtoj cjelini „Jezikoslovlje“ dva jezikoslovca pišu o temi govora Hrvata u Vojvodini. Filip Galović iz Zagreba daje prinos „Govor mjesta Sonte u Vojvodini“, a Miro Marcikić, iz Udruge hrvatsko-američkih stručnjaka, donosi rad naslovljen „Jezikoslovni osvrt na „Gramatički i pravopisni priručnik bunjevačkog jezika“.

„Sociokulturna antropologija i etnologija“ naziv je pete cjeline u kojoj su dvije radnje vezane uz terensko istraživanje tradicijske kulture banatskih Hrvata, pod mentorskim vodstvom dr. sc. Milane Černelić. Prva je rad studenata zagrebačkog Filozofskog fakulteta, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, Branimira Bilafera i Dominika Horvata „Posmrtni običaji u Oповu i Starčevu“, a druga je radnja plod vrijedne suradnice Zavoda Katice Naglič iz Surčina „Svadbeni običaji u Starčevu i Oповu“.

U šestoj cjelini pod nazivom „Povijesna građa“ Vladimir Nimčević donosi vrijedna istraživanja iz relativno nedostupne građe, ponajviše zbog jezika kojim je pisana, a rad je naslovljen „Matica krštenih segedinskog samostana kao izvor za povijest bunjevačkih Hrvata“.

U sedmoj cjelini „Prikazi knjiga“ nalazi se trinaest prikaza znanstvenih i publicističkih djela o vojvođanskim Hrvatima koje potpisuju Davor Bašić Palković, Dominik Deman, Klara Dulić Ševčić, Katarina Čeliković, Vladimir Nimčević, Luka Poljak, Dražen Skenderović, Alka Stropnik, Petar Vuković i Zlata Vasiljević. *Godišnjak* br. 12 završava „Dodacima“ u kojima su „Upute suradnicima“ *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* te popis svih knjiga u (su)nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Godišnjak je objavljen u nakladi od 300 primjeraka.

Sadržaji 11. *Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a* dostupni su i na internetskom portalu ZKVH-a na adresi: <http://www.zkvh.org.rs/index.php/god-sep/11-2019>

Zavod je tijekom 2021., osim objave *Godišnjaka* br. 12, bio **(su)nakladnikom** ili je pomogao objavljivanje sljedećih, monografskih znanstvenih publikacija:

1. Vojislav Sekelj: *Više, više od riječi*, priredio Mirko Kopunović, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 312 str., Biblioteka Prinosi za istraživanje književne baštine, knj. 5.

2. Vujkov, Balint: *Pripovi(je)tke 2*, izbor Zlatko Romić, urednica Katarina Čeliković, Biblioteka „Izabrana djela Balinta Vujkova“, knjiga 5, sunaklada: Hrvatska čitaonica Subotica i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica, 659 str.

3. Dani Balinta Vujkova : dani hrvatske knjige i riječi : zbornik radova s međunarodnog znanstveno-stručnog skupa 2020. „Čitanjem do uključenosti“ / uredila Katarina Čeliković ; [prijevod sažetaka na engleski Ivana Groznica], Hrvatska čitaonica, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 245 str. : ilustr.

Osim monografskih publikacija, Zavod je sudjelovao u izradi dvaju kalendara.

Zidni kalendar za 2022. godinu, pod naslovom „2022. godina je popisa“, zajednički su tiskale hrvatske profesionalne institucije i organizacije: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Hrvatsko nacionalno vijeće. Kalendar šalje poruku: Znam tko sam: HRVAT(ICA) / HRVATSKI JEZIK / RIMOKATOLIK. U izradi ovoga kalendara sudjelovali su povjesničar Vladimir Nimčević i ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov te dizajner Darko Vuković, a tiskan je u Štampariji *Zack* u Petrovaradinu. Listovi sadrže katolički kalendar te kalendar s označenim blagdanima i praznicima koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvatskoj, kao i praznici hrvatske zajednice u Srbiji.

Federalna unija europskih nacionalnosti – manjina (FUEN) tiskala je kalendar za 2022. godinu sa slikama autora koji su pripadnici manjina u zemljama u kojima žive. Tako je u ovaj kalendar na prijedlog i uz posredovanje Zavoda za kulturu ušla i slika hrvatske naivne umjetnice Cilike Dulić Kasiba koja živi u Subotici, u Republici Srbiji, a nosi naziv „Svečanost nas selu“ i ilustrira mjesec travanj.

2. Kodifikacija i organiziranje arhivske građe u Zavodu, digitalizacija knjiga i periodičnih publikacija, izrada bibliografija i njihovo objavljivanje, te sadržaji na Internetu

2. 1. Arhiviranje arhivske građe

Zavod je i u 2021. godini u svom radu slijedio ranije utvrđeno stanje arhivske građe Hrvata u Vojvodini, čiji je velik dio, značajan za mjesnu povijest vojvođanskih Hrvata, već pohranjen u postojećim arhivima čiji su osnivači lokalne samouprave ili pojedine državne ili kulturne institucije u Vojvodini/Srbiji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Italiji... Postoje i ustrojeni arhivi pri Katoličkoj Crkvi i njezinim pojedinim institucijama, a vjerojatno i svako kulturno društvo ima neku svoju arhivu. Također postoji neveliki broj i privatnih arhiva. Stoga je odlučeno da će, za početak, temelj arhivske građe Zavoda činiti pisani i drugi materijalni tragovi iz suvremenosti koji su od značaja za hrvatsku zajednicu u Vojvodini. Nju smo 2009. počeli, a 2021. nastavili sustavno prikupljati i arhivski pohranjivati u Zavodu.

Iznimno je značajno istraživanje, prikupljanje i objavljivanje arhivskog gradiva koje provodi vanjski suradnik Zavoda, master povijesti Vladimir Nimčević. Građa se objavljuje u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja ZKVH-a* (u br. 12: „Matica krštenih segedinskog samostana kao izvor za povijest bunjevačkih Hrvata“) i u časopisu za književnost i umjetnost *Nova riječ* (dvobroj 1-2/2021: „Život i djelo Matije Evetovića od 1945. do 1972.“). Dio rezultata svojih istraživanja objavio je i u tjedniku *Hrvatska riječ* te u nekoliko zbornika i časopisa u Hrvatskoj i Srbiji.

Najznačajnije ostvarenje na području arhivistike i digitalizacije je **otvorenje topoteke „Baština Hrvata u Srbiji“** Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH), u suradnji s ICARUS-om (Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja) krajem 2019. godine. Riječ je o virtualnoj arhivskoj zbirci na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi *Topoteka* (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>). Prva je to otvorena topoteka na području Srbije, a 20. na hrvatskom kulturnom području. Do kraja 2021. godine u topoteci je pohranjeno **1199** arhivskih jedinica, od toga je 1064 fotografija, 132 dokumenta i 3 objekta, s opisima. Održavanje topoteke koordinira Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a administrator je Josip Bako, tajnik ZKVH-a. Ova aktivnost podrazumijeva strateški pristup pribavljanju arhivskih jedinica: odlazak na teren i/ili dogovor s vlasnicima fotografija, snimanje i zapisivanje opisa fotografija, skeniranje i obrada te objava. Tijekom 2021. Topoteka je promovirana u mjestima u kojima je Zavod predstavljao svoja izdanja, kao što su to Plavna, Vajska i druga mjesta, a u suradnji sa suradnicima Marinkom Piukovićem i Marinom Piukovićem u topoteci je objavljeno 305 fotografija. Najveći je broj fotografija objavljen na temu subotičke gradske dužijance.

2. 2. Digitalizacija knjiga i periodike

Kapitalni projekt „Digitalizacija hrvatske kulturne baštine u Vojvodini“ Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata pokrenuo je tijekom 2016. godine. Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe Hrvata u Vojvodini i izgradnja digitalne zbirke je razvojni projekt koji će omogućiti veću dostupnost građe za buduća istraživanja i publiciranje tako stečenih znanja o hrvatskoj zajednici u Vojvodini. U okviru ovoga projekta, a nakon osiguravanja tehničkih uvjeta (nabave skenera), Zavod je tijekom 2021. godine uspio digitalizirati veliki broj sadržaja vezanih uz osobe čije je djelovanje vezano uz Godine novog preporenda. Ukupno su

digitalizirana i objavljena 32 naslova monografskih publikacija te jedan periodični s ukupno 153 sveska.

– Digitalizirani su opusi Bele Gabrića i Pavla Bačića, u povodu stote obljetnice rođenja dvojice hrvatskih velikana. Zavod je digitalizirao dio njihova opusa i objavio na vlastitom internetskom portalu. Iz stvaralaštva Bele Gabrića digitalizirani su naslovi: *Bunjevačke kraljičke pisme* (suautor Ante Pokornik, 1996.), *Bibliografija kalendara „Subotička Danica“ 1971-1972. i 1984-1993. god.* (suautor Ivo Prčić ml., 1993.), te nekoliko naslova iz edicije „Narodni običaji bačkih Hrvata“: *Materice, Polivači, Kraljice* (suautor Lazar Ivan Krmpotić) i *Preljske pisme*. Od djela Pavla Bačića sada se mogu čitati sljedeći naslovi: *Smrti uprkos* (1970.), *Pero Tumbas Hajo : umjetnik tamburice* (1969.), *Oštro pero od gume* (1969.) i *Stihovna satira = Szatirikus versek* (1968.).

– Digitalizirane su knjige istaknutog hrvatskog književnika i publicista Vojislava Sekelja povodom sedamdeset pete obljetnice rođenja. Među djelima su knjige poezije, pisane na hrvatskom standardu i na bunjevačkoj ikavici: *Djetinjstvo, Sad znadeš sve, Poljubac izdaje, Rič fali, U izmučenim riječima, MMV* – prva i druga knjiga te *Životopis jedne sjene*. Digitalizirani su i romani *Daleka zvona* i *Uzmi, dodaj*, knjiga *23 kritike* te knjiga polemičkih članaka *Kako se branilo dostojanstvo*.

– Digitalizirano je književno stvaralaštvo hrvatskog književnika Lazara Franciškovića, dobitnika ovogodišnje nagrade za životno djelo *Balint Vujkov Dida* koju dodjeljuje Hrvatska čitaonica Subotica na Danima hrvatske knjige i riječi – danima Balinta Vujkova. Zavod je digitalizirao knjige: *Mrginj*, pjesme u okviru zajedničke pjesničke zbirke *Zov reči* (u koautorstvu s Vladimirom Đurićem i Ivicom Mandusovom, 1977.), *Utva bez krila : pjesme* (1980.), *Biblioteka ; Gradska kuća ; Fontana : poeme* (Subotica, 1998.), *Stara crkva : spjev* (2000.), *Skaska o vatri* (2004.), *Di, čuje pisma divojačka i po koja suza* (2009.), *Gral* (2008.), *Prelistali smo za vas* (2007.), *Eseji* (2012.) te roman u dva dijela *Hodočasnik* (2004.) i *Hodočasnik II* (2006.).

– Skeniran je i objavljivan *Glas ravnice – glasilo Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini* iz Subotice, prvi svjetovni list na hrvatskom jeziku u Vojvodini nakon 1956. godine. Objavljeno je 150 brojeva i 3 izvanredna broja posvećena izborima.

Sav materijal se sada može čitati i vidjeti na web stranici Zavoda.

Informirajući redovito javnost o gradivu dostupnom na svojim mrežnim stranicama <http://zkvh.org.rs/index.php/digitalizacija>, Zavod ujedno upućuje sve zainteresirane na njegovo slobodno korištenje.

2. 3. Zavičajna knjižnica *Biblioteca Croatica*

U Zavičajnoj knjižnici *Biblioteca Croatica* Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata tijekom 2021. godine nastavljeno je prikupljanje monografskih i periodičnih publikacija kao i uvezivanje zavičajne periodične građe. Za 2021. godinu sačinjen je izvještaj za Narodnu biblioteku Srbije.

2. 4. Bibliografsko praćenje knjiške produkcije

Nastavljeno je bibliografsko praćenje aktualne knjiške produkcije, kao stalna aktivnost na planu ustrojavanja bibliografskoga praćenja aktualne produkcije na hrvatskom jeziku, a kao procesa izrade kritičke i cjelovite bibliografije vojvodanskih Hrvata. I 2021. godine praćena je zapisana godišnja knjiška produkcija Hrvata u Vojvodini (Srbiji).

2. 5. Internetsko arhivsko gradivo

Sadržaj internetskog portala Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata (www.zkvh.org.rs) redovito je punjen aktualnim informacijama, od najava događanja sve do objava širih vijesti. Redovito su ažurirani i podaci o hrvatskim udrugama kulture. Portal nudi i pregled svih

jedanaest brojeva *Godišnjaka za znanstvena istraživanja*, a tekstovi iz *Godišnjaka* grupirani su po znanstvenim disciplinama.

Na portalu su dvije izdvojene poddomene: *Digitalizirana baština* u kojoj se mogu pregledati stare knjige, periodika i notna građa i *Nematerijalna baština*.

3. Nastavak institucionalizacije, organizacijsko koordiniranje i povezivanje akademske likovne i glazbene umjetnosti kao i književne scene, te produkcija izložaba, koncerata i nastavak izlaženja časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*

Ovaj segment do početka rada Zavoda, to jest do 2009. godine, unutar institucionalne strukture u kulturi hrvatske zajednice ni na koji način nije bio ustrojen ili organiziran. Zavod je na početku svojega rada, na temelju svojih programskih dokumenata, realizirao prve, vjerujemo, odlučujuće korake na tome planu. U tom smislu, učinjeni su naporu u sagledavanju prirode te scene, zatim dinamike i vrste događaja, kao i njihovih posljedica, te dosega aktivnosti u ovim područjima, radi što osmišljenijeg djelovanja u ovome segmentu aktivnosti Zavoda.

Realizacija planiranih aktivnosti i u ovom je segmentu pretrpjela veće izmjene. Naime, nije bilo moguće planirati niti izložbe niti koncerte zbog epidemioloških mjera. Održano je nekoliko događaja u području likovnosti kao što su izložbe, kako uživo tako i u novom, virtualnom obliku.

Izložba *Lica Bačke* subotičkog fotografa Augustina Jurige priređena je u galeriji *SND* u sklopu Slovačkog narodnog doma Kisaču. Izložbu je otvorio dr. Vladimir Stojanović, redoviti profesor Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, a na otvorenju je govorio i ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. Suorganizator izložbe bio je Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, koji je financirao tiskanje kataloga. (3. rujna)

Dvobroj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* 1-2 za 2021. godinu izlazi u sunakladi Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“. Časopis na blizu tristo stranica donosi priloge razvrstane u osam tematskih cjelina, a obogaćen je i grafičkim priložima Darka Vukovića iz Petrovaradina.

Aktualni dvobroj počinje tematom „Kratka priča Hrvata u Vojvodini“ i uvodnim tekstom glavnog i odgovornog urednika Tomislava Žigmanova. U časopisu je reprezentativni izbor kratkih priča osmero autora među kojima su Ljubica Kolarić-Dumić, Lajčo Perušić, Mirko Kopunović, Tomislav Žigmanov, Neven Ušumović, Zvonko Sarić, Ivan Vidak i Igor Grbić.

Nova riječ nastavlja praksu prijevoda manjinskih vojvodanskih pjesnika te u ovom dvobroju donosi poeziju suvremenih rumunjskih pjesnika u izboru Ioana Babe. Predstavljeni su pjesnici koji pišu na rumunjskom jeziku, a ovdje ih čitamo na hrvatskom jeziku, među njima su Ioan Baba (Joan Baba), Vasile Barbu, Eugenia Bălteanu (Eudenija Balteanu), Nicu Ciobanu (Niku Čobanu), Ratcu Golesîn / Ratku Golesn (Ratomir Marković), Ionela Mengher (Jonela Menger), Antonela Mic (Antonela Mik), Valentin Mic (Valentin Mik), Aurora Rotariu Planianin (Aurora Rotariu Planjanin) i Mariana Stratulat (Marijana Stratulat). Neven Ušumović autor je dvaju tekstova kojima se proširuje upoznavanje mađarske književnosti. Prvi je rad prikaz knjige Franciske Ćurković-Major *Hrvatski motivi u mađarskoj književnosti*. Riječ je o knjizi ugledne zagrebačke hungarologinje Franciske Ćurković-Major, rođene u Bačkoj Topoli, 1948. godine. U drugom se radu predstavlja „Mađarska postjugoslavenska književnica Ildikó Lovas“.

U poglavlju „Kritička iščitavanja hrvatske književnosti u Vojvodini“ predstavljeni su radovi kojima se otkrivaju novi podaci o književnosti bačkih Hrvata i vezama s Hrvatskom, o njihovom kulturnom i nacionalno-identitetskom značaju. Ovdje čitamo radove Mirka Ćurića „Prigodnice Ante Evetovića Miroljuba biskupu Josipu Jurju Strossmayeru“, Vladimira Nimčevića „Hrvatski pučki pjesnici iz Vojvodine u Slobodnom domu“ i Zlatka Romića „Tri zbirke bajki Balinta Vujkova“.

U cjelini „Građa hrvatske književnosti u Vojvodini i interpretacije“ mladi povjesničar i stalni suradnik časopisa Vladimir Nimčević potpisuje rad „Život i djelo Matije Evetovića od

1945. do 1972.“, treći je ovo nastavak kojim završava pisanje o značajnom kulturnom djelatniku.

Rad „Tragom uglazbljene lirike Slavka Mađera (1922. – 1946.)“ autorice Tamare Jurkić Sviben iz Zagreba govori o umjetničkoj vezi pjesnika Slavka Mađera i skladatelja Emila Cossetta koji je inspiraciju našao u najranijem Mađerovom pjesničkom ostvarenju. Rad se nalazi u cjelini „Obrade i interpretacije umjetničkih praksi“.

Stalni suradnik *Nove riječi* Neven Ušumović nastavlja s prikazima hrvatskog nakladništva u nultom desetljeću, ovoga puta s prikazima deset proznih naslova u 2009. godini.

Rubrika *Nove riječi* „Čitanja književne produkcije“ donosi osamnaest prikaza naslova aktualne književne produkcije koje potpisuju Ivana Andrić Penava, Klara Dulić Ševčić, Petar Pifat, Ana Hodak, Tamara Štricki Seg, Sonja Periškić Pejak, Lajčo Perušić, Đuro Vidmarović, Davor Bašić Palković, Nevena Mlinko, Katarina Čeliković, Zlata Vasiljević, Tomislav Žigmanov i Miroljub Kovačić.

Nova riječ završava Kulturno-društvenim dokumentarijem (prosinac 2020. – studeni 2021.) koji je zabilježila Bernadica Ivanković.

Lektorice su Katarina Čeliković i Ivana Petrekanić Sič, a korekturu časopisa uradio je Mirko Kopunović.

4. Produkcija novih i koordinacija postojećih kulturnih događaja Hrvata, te njihova veća vidljivost

Tijekom 2021. u okviru programa obilježavanja „Godine hrvatskih velikana (i događaja) u Vojvodini“ odnosno Godine novog preporoda, Zavod je obilježio nekoliko važnih obljetnica, uz brojne napise kako u tjedniku *Hrvatska riječ*, tako i na svojoj mrežnoj stranici. Tako su objavljeni tekstovi o sljedećim osobama: Luka Čilić (T. Žigmanov), Martin Parčetić (V. Nimčević), Vojislav Sekelj (T. Žigmanov), 50 godina od prvih antologija književnosti bunjevačkih Hrvata (T. Žigmanov), 75 godina od prve bibliografije Ivana Kujundžića (T. Žigmanov), 75 obljetnica osnivanja Bunjevačko-šokačke knjižnice Ivana Kujundžića (K. Čeliković). Zbog smrti poznatih kulturnih djelatnika Zavod je priredio životopise i objavio ih na mrežnoj stranici (Milovan Miković, Ivan Andrašić, Zvonko Tadijan, Lazar Francisković, Grgo Bačlija).

Uoči proslave praznika hrvatske zajednice u Srbiji – sv. Josipa, na [YouTube kanalu](#) Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata postavljena je virtualna izložba povodom dviju značajnih obljetnica – 150. obljetnice izlaska prvog broja *Bunjevačkih i šokačkih novina* (1870.) i njezina podlistka *Bunjevačke i šokačke Vile* (1871.). Autorica izložbe Katarina Čeliković, diplomirana knjižničarska savjetnica, priredila je scenarij virtualne izložbe. Producent ove filmske priče je ZKVH, narator Filip Čeliković, a redatelj Srđan Simijanović. Izložbu prati glazba: Albe Vidaković, Preludij i fuga u C-duru i Fantazija i fuga u f-molu; za orguljama je Saša Grunčić. (18. ožujka)

U povodu 100. obljetnice rođenja istaknutog hrvatskog kulturnog djelatnika Bele Gabrića, Zavod je u suradnji s KD-om „Ivan Antunović“, župom sv. Roka u Subotici, Hrvatskom čitaonicom i HPD-om „Bela Gabrić“, uz medijsko pokroviteljstvo NIU „Hrvatska riječ“ priredio program posvećen ovom značajnom hrvatskom velikanu. Tom prigodom članovi obitelji te predstavnici hrvatskih institucija i udruga položili su cvijeće na grob profesora Bele Gabrića na Kerskom groblju, a potom je u crkvi sv. Roka u Subotici služena sveta misa za profesora. O njemu je objavljen članak na mrežnoj stranici Zavoda te u hrvatskim tiskovinama, a prikupljen je i materijal za hrvatsku televiziju za emisiju „Dogodilo se na današnji dan“.

U području **prezentacije književnog stvaralaštva i objavljenih publikacija**, djelatnici Zavoda sudjelovali su ili organizirali predstavljanja svojih knjiga kao i knjiga drugih nakladnika, što je plod kvalitetne suradnje s drugim institucijama i udrugama.

– monografija *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine* (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press, Zavod

za kulturu vojvodanskih Hrvata, Zagreb/Subotica 2020.) predstavljena je u više mjesta o kojoj su govorili Katarina Čeliković i ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov: u Zemunu povodom Dana državnosti Republike Hrvatske, (27. svibnja), u Hrtkovcima (18. lipnja), u Srijemskoj Mitrovici (27. lipnja), u Surčinu (3. rujna)

– kapitalno djelo *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press, Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, Zagreb/Subotica 2018.) predstavljeno je u Plavni (23. svibnja), Vajskoj (30. svibnja)

– monografija *Cilika Dulić Kasiba* autorice Olge Šram, povjesničarke umjetnosti, predstavljena je u Đakovu na Danima Luke Botića (21. kolovoza) te u Gradskoj kući u Subotici (8. rujna)

– Časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ* i *Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a* br. 11 predstavljeni su u Subotici (4. lipnja)

– *Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a* br. 11 predstavljen je Starčevu (29. svibnja)

– Književni salon – dio programa 20. *Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova* održan je u Gradskoj knjižnici u Novom Sadu. Predstavljene su dvije nove knjige tiskane u povodu *Dana: Pripovi(je)tke 2*, peta knjiga u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova* i zbornik radova s prošlogodišnjeg međunarodnog znanstveno-stručnog skupa – *Čitanjem do uključenosti*. Knjige je predstavila Katarina Čeliković, urednica knjiga. (7. listopada)

– U Budimpešti je održan program *Hrvatska književna Panonija IV*, koju su organizirali Društvo hrvatskih književnika Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i kulturni centar *Croatica nonproft kft.* iz Budimpešte u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata iz Subotice, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, Hrvatskim vrtićem, osnovnom školom i đačkim domom iz Budimpešte (HOŠIG), Srednjom strukovnom školom *Antuna Horvata* i Spomen-muzejom biskupa Josipa Jurja Strossmayera iz Đakova, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Vojvodanski prinos programu bilo je premijerno predstavljanje knjige Katarine Čeliković: *Književnost u zrcalima, – ogledi i eseji o književnosti Hrvata u Vojvodini*. (25. studenoga)

– Zbornik radova *Čuvari tradicije*, tiskan u povodu deset godina Seminara bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu, predstavljen je na Etnosalašu *Balažević*. O knjizi je govorio ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov, stručni suradnik Zbornika te autor njegova uvodnika. (15. srpnja), sljedeće predstavljanje održano je u Đurđinu (1. kolovoza)

Nagrade ZKVH-a

Zavod je i 2021. utemeljio dva povjerenstva za dodjelu dviju književnih nagrada koje su uručene na 20. Danima hrvatske knjige i riječi – danima Balinta Vujkova (8. listopada).

Desetu godinu zaredom, Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata dodijelio je nagradu za najbolju knjigu godine na hrvatskome jeziku, koja nosi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz 18. stoljeća Emerika Pavića. Povjerenstvo u sastavu: Ljubica Vuković Dulić, dipl. povjesničarka i povjesničarka umjetnosti, predsjednica, te članovi Zlata Vasiljević, novinarka te glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ*, i Davor Bašić Palković, od 41 naslova za najbolju knjigu objavljenu 2020. odabralo je knjigu znanstvena monografija *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine* glavne urednice dr. sc. Milane Černelić, čiji su sunakladnici Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press i ZKVH.

Međunarodno povjerenstvo za dodjelu trijenalne nagrade za najbolju knjigu proze „Iso Velikanović“ za razdoblje 2018. – 2020., u sastavu: Klara Dulić Ševčić, master prof. jezika i književnosti (predsjednica), Mirko Ćurić, književnik iz Đakova, i Katarina Čeliković, prof. komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, za najbolju knjigu proze od 18 naslova odabralo je roman *Radio Siga*, hrvatskog autora rodom iz Monoštora Ivana Vidaka u nakladi zagrebačkog *Sandorfa*.

Veća vidljivost kulture Hrvata u Vojvodini – internetski portal ZKVH-a

Internetske stranice Zavoda – www.zkvh.org.rs, uređuje poslovno-administrativni tajnik Zavoda Josip Bako, a nezaobilazne su u medijskom kulturnom prostoru i prepoznate kao snažno sredstvo za prezentaciju kulture vojvođanskih Hrvata. Na internetskim stranicama Zavoda za više od 10 godina objavljeno je blizu 8000 članaka, i to vezanih za aktivnosti Zavoda i kulturnu scenu hrvatske zajednice u Vojvodini, relevantnih vijesti iz RH i RS, kao i najava raznih kulturnih događaja, natječaja i tekstova vezanih za udruge u kulturi vojvođanskih Hrvata i njihove manifestacije, kulturnu baštinu, povijest i slično. Ponosni smo na činjenicu da je jedan značajan broj vijesti i informacija prenesen s naših stranica u drugim medijima, te na web stranicama Hrvatske matice iseljenika i drugih medija u Hrvatskoj i Srbiji, čime je njihova čitanost, a time i vidljivost kulturne scene vojvođanskih Hrvata, značajno povećana, što nam je i primarni cilj. No, svjesni da ovaj uspjeh ne bismo mogli postići sami, ističemo činjenicu da je veliki dio sadržaja objavljenih na portalu djelo novinara koji djeluju unutar hrvatske zajednice u Vojvodini. Naime, zahvaljujući uspostavljenoj suradnji s novinarima Novinsko-izdavačke ustanove „Hrvatska riječ“, reobjavljivali smo njihove novinske priloge iz područja kulture, s prilagodabama ili bez njih, na našim internetskim stranicama.

Zavod je izradio Kalendar manifestacija kulture Hrvata u Srbiji za 2021. godinu prema pandemijskim uvjetima kako bi udrugama i pojedincima bilo olakšano planiranje vlastitih događaja.

Zavod je od početka veljače 2013. prisutan i na društvenim mrežama, osobito na Facebooku, gdje ima i vlastiti profil, čime su sadržaji približeni još široj publici, a time je i posjećenost internetskog portala iznimno porasla.

Tijekom 2021. godine Zavod ima oko 300 objava. Od 2020. Zavod se pojavljuje i na Instagramu.

Zavod je 2021. godine pristupio osmišljavanju i izradi nove mrežne stranice. Ovaj posao povjeren je tvrtki Manufaktura, a u Zavodu ga vodi poslovno-administrativni tajnik Josip Bako. Sve aktivnosti su visoko zgotovljene, a nova će internetska stranica biti u funkciji u do konca 3. mjeseca.

5. Suradnja s drugim institucijama u Vojvodini/Srbiji, Hrvatskoj i Mađarskoj

Zavod je i tijekom 2021., prema mogućnostima koje su diktirale epidemiološke mjere, realizirao nekoliko programa.

Zavod je sudjelovao i u osmišljavanju i organizaciji praznika hrvatske zajednice u Vojvodini, Srbiji: blagdan sv. Josipa (Sombor, 19. ožujka), Dan rođenja Ivana Antunovića (25. lipnja), Dan bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu (16. listopada), Dan prvog saziva HNV-a (15. prosinca – obilježeno 17. prosinca).

Djelatnica Zavoda Katarina Čeliković je tijekom 2021. godine koordinirala realizaciju dokumentarnih filmova o zajedničkim manifestacijama Hrvata u Srijemu i u Podunavlju. Osmislila je, napisala scenarij, konferansu i režirala filmove manifestacija *Šokci i baština* i *Srijemci Srijemu*, angažirala osobe za glazbu, naratore i montažu. Filmovi su do kraja godine pripremljeni za prikazivanje. Film *Srijemci Srijemu* prikazan je u Surčinu (30. prosinca). Nositelji projekta su Hrvatsko nacionalno vijeće i *Cro-fond*, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“.

Zavod je u 2021. godini sudjelovao u osmišljavanju i organizaciji zajedničkog projekta uključivanja zavoda nacionalnih manjina (Mađara, Rumunja, Slovaka, Rusina i Hrvata) u Vojvodini u program Novi Sad – europska prijestolnica kulture (EPK) pod nazivom CVIJET RAZNOLIKOSTI. U ovom projektu Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira orkestar, muzičare i repertoar koji će se izvesti na samom koncertu i koji će biti sniman na promotivnom materijalu projekta, a odnosi se na hrvatsku nacionalnu zajednicu. ZKVH ima ulogu u promotivnim aktivnostima projekta, odnosno promociji projekta, najavi događaja i praćenju istih

u suradnji s medijima koji proizvode medijski sadržaj na hrvatskom jeziku kao i pripremi kratkog pisanog materijala o vojvođanskoj hrvatskoj muzici za potrebe štampanja brošure.

Izložba Zavoda za kulturu „150 godina *Bunjevačkih i šokačkih novina*“ priređena je u suradnji s hrvatskim udrugama: u Subotici u predvorju Gradske kuće u suradnji s Hrvatskom čitaonicom Subotica u okviru 20. Dana hrvatske knjige i riječi (8. listopada), u HKC „Bunjevačko kolo“ u Subotici u okviru 4. Festivala tradicijskog pjevanja (16. listopada), u Somboru na Danima hrvatske kulture u organizaciji UG „Urbani Šokci“ (19. studenoga).

Zavod je logistički i/ili materijalno-financijski pomogao: realizaciju manifestacije „21. Festival bunjevački pisama“, kviz Gradske knjižnice Subotica „Čitam i skitam“, Zavitni dan u Vajskoj, X. Seminar bunjevačkog stvaralaštva te u planiranju, pripremama i organizaciji 20. Dana Balinta Vujkova – dana hrvatske knjige i riječi.

Zavod je tijekom godine donirao svoja izdanja hrvatskim udrugama (HLU Croart, HGU „Festival bunjevački pisama“ m HKPD „Matija Gubec“ Tavankut, Hrvatska čitaonica Subotica, udrugama u Starčevu i Opovu, Đurđinu).

Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov podržao je obilježavanje 50. obljetnice smrti sestre Amadeje Pavlović (1895. – 1971.), kako u Đakovu tako i u Petrovaradinu prigodom postavljanja spomen-ploče ovoj redovnici iz reda Milosrdnih sestara sv. Križa. (5. rujna)

Etnološka izložba „Dva i pol stoljeća od dolaska Hrvata u istočni Srijem“ zajednički je projekt Turističke organizacije Općine Stara Pazova i Zavičajnog muzeja u Rumi u području otkrivanja, prikupljanja istraživanja, dokumentiranja, proučavanja, vrjednovanja, zaštite, očuvanja, predstavljanja, interpretiranja, upravljanja i korištenja muzejske baštine. Izložbu je financijski podržalo Ministarstvo kulture i informiranja Srbije, a podržali su je i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, HKPD „Tomislav“ iz Golubinaca, svećenici Katoličke crkve, te vjernici iz Golubinaca i Novih Banovaca.

Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov te djelatnici Zavoda Katarina Čeliković i Josip Bako su tijekom godine bili na više manifestacijama kako u Vojvodini (Srbiji) i u Hrvatskoj.

5. 1. Međunarodna suradnja

Zavod za kulturu je i 2021. godine njegovao međunarodnu suradnju kako u znanstvenom segmentu, tako i u području promocije kulturnih proizvoda, od predstavljanja knjiga do izložbi i filmova.

Suradnja s Đakovačkim kulturnim krugom i Udrugom Opor-Botići iz Kaštela nastavljena je u okviru 12. Dana Luke Botića uz pomoć suorganizatora u Kaštel Lukšiću i Đakovu. Raznovrstan program je uključio i dvije izložbe Zavoda za kulturu: izložba „150 godina *Bunjevačkih i šokačkih novina*“ u Dvorcu Vitturi u Kaštel Lukšiću (ZKVH, autorica Katarina Čeliković) posvećena preporodu bačkih Hrvata te izložba o životu naivne umjetnice Cilike Dulić Kasibe u Đakovu. (19. i 21.-22. kolovoza)

Nakon prošlogodišnje stanke prouzrokovane pandemijom nastavljen je Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini projekcijom filma za djecu „Duh u močvari“ u OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu. Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini odvija se u organizaciji Udruge za audiovizualno stvaralaštvo „Artizana“ u okviru programa međunarodne suradnje i u partnerstvu sa ZKVH-om te uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a ovaj program je održan i u suradnji s OŠ „Matija Gubec“ i HKPD-om „Matija Gubec“ u Tavankutu. (8. travnja)

Novi i mlađi naraštaj hrvatskih književnih kritičara iz Vojvodine je tema kojoj je posvećen nedavno u online formatu promovirani zbornik 23. *Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara*, manifestacije koja se održava u suorganizaciji Društva hrvatskih književnika, Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog i Ogranka Matice hrvatske u Đakovu. Ovaj temat na oko 200 stranica donosi književno-kritičke studije i književne kritike šestero autora: dvoje predstavnika tzv. novog naraštaja hrvatskih književnih i kulturnih poslenika među kojima se ističu Davor Bašić Palković i Ivana Andrić Penava te četvero predstavnika mlađeg naraštaja među kojima se kvalitetom i brojem napisa ističu Klara Dulić Ševčić, Nevena Mlinko,

Darko Baštovanović i Vladimir Nimčević. Izbor tekstova za potrebe temata o novom i mlađem naraštaju hrvatskih književnih kritičara iz Vojvodine sačinio je Tomislav Žigmanov, glavni i odgovorni urednik časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*.

Ogranak Matice hrvatske u Osijeku je u svom uglednom časopisu za književnost i kulturu *Književna revija*, u broju 4 za 2021., otvorio prostor za dijalektalno pjesništvo Hrvata u Bačkoj. U poglavlju naslovljenom „Pogled preko granice“ objavljen je panoramski prikaz suvremenog dijalektalnog pjesništva na novoštokavskoj i staroštokavskoj ikavici, hrvatskim govorima kojim se služe Bunjevci i Šokci, bačkih Hrvata. Uvodnu studiju napisao je ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov, u kojoj obrazlaže kriterije za izbor zastupljenih autor(ic)a u ovoj panorami te u kratkim crtama iznosi i suvremenu povijest ove vrste pjesnikovanja u književnosti vojvođanskih Hrvata. U ovoj panorami zastupljeno je 15 autor(ic)a – od kojih deset pjesme piše na bunjevačkoj (Ivan Pančić, Petko Vojnić Purčar, Vojislav Sekelj, Lazar Francišković, Milovan Miković, Mirko Kopunović, Blaženka Rudić, Tomislav Žigmanov, Željka Zelić Nedeljković, Nevena Mlinko), a pet na šokačkoj ikavici (Josip Dumendžić – Meštar, Ivan Andrašić, Željko Šeremešić, Zlatko Gorjanac, Anita Đipanov Marijanović). Prirediteljica bloka Katarina Čeliković autorica je i kratkih biografija autor(ic)a, koje su objavljene skupa s njihovom fotografijom.

5. 2. Potpore inicijativama i nagrade

Zavod je tijekom 2021. inicirao i podupro nekoliko značajnih nagrada, napose za mlađi naraštaj znanstvenika i umjetnika.

Klara Dulić Ševčić dobitnica je Povelje uspješnosti Julija Benešića 2020. godine, koja joj je zbog pandemije koronavirusa Covid 19 uručena u okviru 20. Dana hrvatske knjige i riječi u Subotici. (8. listopada)

Nevena Mlinko dobitnica je priznanja „Dr. Ferenc Bodrogvari“ za 2020. godinu, na prijedlog Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Nevena Mlinko se kao mlada profesorica istaknula u dramatizaciji i postavljanju na scenu više predstava, od onih za djecu, potom zavičajnih autora do predstava duhovnog karaktera. Piše poeziju, na standardnom hrvatskom jeziku te na materinskom govoru, bunjevačkoj ikavici, eseje, književnu kritiku, a oprobala se i u bibliografskom poslu. Nagrada joj je uručena u subotičkoj Gradskoj kući. (22. lipnja)

Nagradom „Milovan Gavazzi“ za 2020. godinu nagrađeni su studenti za etnološko istraživanje banatskih Hrvata. Nagradu dodjeljuje Upravni odbor Hrvatskog etnološkog društva u kategoriji studentskog rada za izniman angažman na terenskom etnološkom istraživanju Hrvata u Vojvodini (Republika Srbija) tijekom 2019. i 2020. godine koje je rezultiralo radovima objavljenima u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata* sv. 11. i sv. 12 (2020.).

6. Rad na profiliranju i osnaživanju ljudskih resursa

Osnaživanje ljudskih resursa tijekom 2021. godine nije bilo moguće nastaviti u vidu susreta i seminara. Stoga je potpora pružana u vidu stručne pomoći od izrade plakata, jezičnih savjeta i lekture do pomoći u osmišljavanju programa.

Korona kriza je značajno utjecala na gotovo sve segmente naših života, pa tako i na rad udruga kulture, u prvom redu na smanjenje aktivnosti sekcija i broj manifestacija, ali i na gubitak entuzijama među članstvom. Upravo toj temi nove „normalnosti“ koju je donijela epidemija, ali i mogućnosti nadilaženja tih izazova bio je posvećen radni susret s predstavnicima udruga kojega je Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata organiziralo u subotu, 26. lipnja 2021. godine, u Didinoj kući u Baču.

Osnaživanje kadrova Zavod vidi i u inicijativama za nagrađivanje uspješnih pripadnika hrvatske zajednice, u čemu je također Zavod davao svoje inicijative i prijedloge.

U prvom posjetu Zavodu bio je veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu Hidajet Bišćević (20. svibnja) te konzul savjetnik u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici Ivan Rukavina (25. veljače).

Tijekom godine ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov imao je više razgovora s predstavnicima institucija i različitih državnih i pokrajinskih tijela, kako u Republici Srbiji tako i u Republici Hrvatskoj.

Ravnatelj Zavoda za kulturu
vojvođanskih Hrvata

Tomislav Žigmanov, v. r.